

de Trapense, en la que apareció una magnífica estela ibérica inédita, que figura en lugar preferente en mi colección, así como de numerosas sepulturas, en cuyas cercanías se descubren ciertas concavidades grabadas artificialmente sobre las rocas y que forman parte integrante de las mismas sepulturas. De esta clase de escritura, á la que han dado por llamar ógmica, seguramente podría aportar datos muy interesantes, y en mi colección ascienden, actualmente, á más de cuarenta los ejemplares inéditos.

JUAN CABRÉ AGUILÓ.

Calaceite 24 de octubre de 1907.

CARTORAL DE CARLES MANY

(Continuació)

309—1177, març, 22.

Plana CCLXXXIII.

Definició feta á la Canonja de la Seu de Gerona y á Berenguer de Cistella, paborde del mes de janer, pels germans Berenguer y Ramón de Pujals, ab loació y consell dels germans Raimbal y Bernat de Camós y Dalmau de Medinyá, del mas anomenat de *Letone* en la parroquia de S. Joan de Borgunyá? (*burguiano*), per la quina reben trenta sous de diners en moneda de Gerona.

310—1177, maig, 23.

Plana CLXVI.

Definició y entrega de lo que cobrava de la iglesia de S. Martí de Massanet, feta per Arnal de Massanet al capellá de dita iglesia Arnal de Darnius, á sos domers Esteve y Ramón, y als sucesors d'aquestos.

311—1177, setembre, 1.

Plana CCXII.

Definició y evacuació feta per Pons de Celrá ab sa muller Ermen-garda á la Seu de Gerona y á Guillem Ramón, paborde del mes de novembre, d'un home anomenat Pere de Coll ab tota sa descendència, rebent per ella deu sous de diners barcelonesos.

312—1178, juny, 21.

Plana CCCLXVIII.

Transacció en les qüestions mogudes entre 'l Bisbe de Gerona y son batlle Arnal de Parets de Ruffí. Lo bisbe Ramón, lauda y cedeix al dit Arnal tot l'honor que per éll té, axí com l'havien tingut pel bisbe son pare y son avi, exceptat lo camp anomenat *castaneola*, ab la obligació de que pagui pel mas Bellsolá (*pulcro solano*) dos parells de capons, pel camp *merdenzá* lo quart, per altres camps *tasca* y pel molí de Do-

meny lo terç. L' autorisa també si li es possible pera tenir un moli franch en lo llit del Ter y en Ribaltes. Finalment li otorga 'ls feus y batllies que sos avantpassats tingueren pels bisbes sos predecessors. Per tot lo sobre dit lo Bisbe reb d' Arnal trenta aureos.

—*Aureos* en aquest doc. equival á monedes d' or de les corrents, qu' eren llavors los morabatins ó dhinars árabichs.

313—1178, octubre, 15.

Planes CCCLI á CCCLIII.

Testament del canonge Bernat de Galliners, que nombra marmessors á Guillem abat de St. Feliu de Gerona, á Pere Ramón de Peratal·lada y á Ramón d' Argelaguer, y disposa ser enterrat en la Seu de Gerona. Fá varis llegats á sos germans, á sacerdots y á diferentes iglesies, entre 'ls quins son de notar lo de cinch morabatins *pera la obra del dormitori de la Canonja*, y lo de son *almatrac* pera que 's posi devant l' altar de Santa Maria (Catedral) sota 'ls peus dels sacerdots que hi cantin misses.

—*Almatrac*, ó potser millor *Almatraq*, equival, segons Balari (Ob. cit., pl. 600 y 601), á cobrellit, que s' usava també com catifa.

314—1179, janer, 6.

Planes CCCXLII y CCCXLIII.

Laude arbitral, dictat per B. arquebisbe de Tarragona, en les qüestions mogudes entre 'l bisbe y canonges de Gerona d' una part, y de l' altre Arnal Guifret, sobre la propietat d' un forn qu' aquest deya li havien donat los canonges per la pensió anyal d' un porch *canonical*, ab tasca y batllia, y aquells sostenien ser la donació nula per haverse fet vacant lo bisbat y estant ausents varis canonges. Falla l' arquebisbe que 'l forn quedí d' Arnal, pagant per éll anyalment un altre porch y ademés quatre fogaçes rebedores de valor un diner cada una (*focacias placentas denariales*).

315—1179, febrer, 23.

Plana CCCLXIII.

Empenyo fet á Pere Toilà y á sa muller Adelaida pels esposos Guillem Arnal y Beatriu, de la prenda que tenien sobre 'ls molins que el Bisbe de Gerona havia empenyat á Berenguer Ramón Mascaró y á Guiralt ¿bisbe? (epo, *sic*), per la quantitat de vint y set morabatins mercaders, com consta d' escriptura auténtica. Los dits molins los tenia pel Bisbe el Pere Toilà y estaven situats á Domeny (*domeng*).

316—1179, juliol, 19.

Planes CLXXVI y CLXXVII

Empenyo fet á favor de la iglesia de Gerona, de son bisbe Ramón y de sos successors, pel comte de Empuries Pons Huch, de tot lo que possehia á Ullá, per la quantitat de cent sexanta tres morabatins avinaiars, dels quals los cent sexanta son pare lo comte Huch los havia rebut del bisbe Guillem, predecessor de Ramón, y los tres restants los havia rebut del bisbe lo comte Pons Huch.

—Adonés del comte Pons Huch, firma aquesta escriptura, entre altres, la mare del comte D.ª Jusiana. S'ocupa del assumpto la «Esp. Sagrada», t. 43, pl. 216.

317—1180, març, 12.

Planes CXXVIII à CXXX.

Sentencia pronunciada á favor del bisbe de Gerona pel jutge Berenguer de Calonge y l'*precentor* de Gerona Gaufret, assessorats per Enrich, bisbe d' Albí, en la qüestió moguda entre aquell bisbe y Guila-bert de Cruilles sobre la dominicatura ó senyoriu del Castell de la Bisbal, qu' aquest pretenia possehir pel Vescomte de Cabrera.

—Firmen, entre altres, la sentència Berenguer y Guillem de Teratallada y Guillem de Torruella.

Fan menció d'aquest doc. ab referencia al «Llibre Vert» del Capítol geroni, f. 58, Villanueva, V. L., t. 13, pl. 152, y la «Esp. Sagrada», t. 43, pl. 216 y 217. Lo primer diu que's de l'any 1181.

318—juliol, 7.

Planes CCXXXIII y CCXXXV.

Homenatge prestat al bisbe de Gerona Ramón per Oliver de Lorá, y promesa d' habitar en La Bisbal ab sa mesnada durant sis mesos l' any.

319—1181, janer, 24.

Planes CCLXXVIII y CCLXXVIII.

Venda feta pel clergue Bernat á Pere, capellá de Viladesens (*villa asinorum*), per vuytanta sous de diners barcelonesos, d' una *villa* (casa de pagés) situada en la parroquia de Viladesens, quines afrontacions detalla, que es d' alou de la Canonja de Gerona, pabordia del mes de janer. Lo paborde Arnal de Darnius aproba la venda y reb per ella quaranta diners barcelonesos.

320—1181, dezembre, 2.

Plana CXXXI.

Homenatge prestat al bisbe de Gerona Ramón, per rahó del Castell de la Bisbal, pel batlle del mateix Guillem de Farigola.

—Figura entre 'ls firmants Guillem de Torruella.

321—1182, febrer, 7.

Planes CCCXLVI y CCCXLVI b.

Testament de Pere, mestre. Disposa ser enterrat en la Catedral, nombre marmessors á sa muller Adelaida, al bisbe de Gerona y á Arnal de Vilafan (*villafedant*), deixa per misses y á diferentes iglesies varies quantitats en metálich, llega á Pere, son nebot, les dos vinyes que té á *valle profunda* en senyoriu d' Arnal de Palol, al bisbe les dos vinyes que té á *fontem rubeam*, y, finalment, mana que mentres visca ho possehesca tot sa muller Adelaida.

322—1183, abril, 1.

Planes CLXI y CLXII.

Definició y evacuació feta pels germans Arnal, Guillem y Grau Dezcattlar (*de castllar*), en mans de Bernat, abat de Camprodón, á favor de la Iglesia y Bisbe de Gerona, de la Vicaria de St. Martí de Vilalonga.

—Figura, entre les firmes, la de Ramón de Castllar.

323—1183, setembre, 20.

Plana CCVIII.

Definició feta pels germans Guillem y Bernat de Garriga, ab ses respectives mullers Maria y Martina y ab sa mare Guillerma, al *precentor* de la iglesia de Gerona Grau de Medinyá, d'una casa que tenien just l'iglesia de St. Esteve de Riudellots, per lo que confessen rebre tres *eschillatas* d'ordi y de mill.

—*Squillada*, era una mesura antiga usada pera grans, equivalent á tres *Migeres*. La *Migera* á Gerona, equivalia á dos quarteres. y era la meytat de la *Eymina* ó *Emina*: d'aquí son nom.

324—1183, dezembre, 8.

Plana CCCLXIII.

Donació feta per Raimond d' *Exunculo* á sa germana y cunyat respectius Adelaida y Ramón de Genesta (¿Ginestar?) y á sa descendencia, d'un camp situat en lo plá de Domeny, parroquia de St. Feliu de Paret de Rufi, mediant l'entrega que li fan de deu sous barcelonesos.

325—1136, abril, 25.

Planes CLXXVIII y CLXXX.

Donació feta pel bisbe de Gerona Ramón á Berenguer Mestre y á sos descendents, de tota la batllia y saionia d'Ullá, mediant lo pago anyal de varis censos en efectes, per lo qual confesa rebre del dit Berenguer tres cents sous barcelonesos.

—Fan menció d'aquest doc. Villanueva, V. L., t. 13, pl. 153, ab referencia al «Llibre Vert» del Capítol geroní, f. 206 b, y la «España Sag.», t. 43, pl. 217.

326—1186, maig, 7.

Plana CCLXXVIII.

Venda feta per Pons de Valle, clergue d'Empuries, á Arnal de Vilafant, canonge de la Seu de Gerona, per cent sous de diners barcelonesos, de la vinya que té en alou de la Canonja á St. Vicens de Viladesens, en lo lloch anomenat puig de St. Pere, y de lo demás que li dexá Pere, capellá de Viladesens, en son testament.

327—1186, juliol, 7.

Plana CCLXXVIII.

Aprobació y laude de la anterior venda, feta per Berenguer de Cistella, paborde del mes de janer, ab consentiment del bisbe Ramón y del Capítol de la Seu de Gerona, á favor de Arnal de Vilafant.

328—1187, abril, ?

Planès LXXIII y LXXV.

Privilegi concedit pel rey D. Alfons á la Iglesia de Gerona y á son bisbe Ramón, pera que perpetuament pugá tenir mercat lo dimecres de cada setmana á Bascara, fent seus tots los emoluments que de dit mercat resultin y ab prohibició de que 's celebrin mercats en tot lo territori comprés entre Besalú y Torruella de Mongrí y entre Gerona y Peralada. Posa 'l rey sots la seva salvaguarda y protecció lo referit mercat, axí com les persones y efectes que á éll vagin ó d' éll tornin,

imposant lo pago al Rey de 500 aurocs de pena á qualsevol sia que 'ls inquieti ó molesti.

—Fan menció d'aquest doc. Villanueva, V. L., t. 13, pl. 153, ab referencia al «Libre Vert» del Capítol geroní, f. 205 b y al original existent en lo arxiu de la Catedral, «Armari de Bisbes»; y la «Esp. Sagrada», t. 43, pl. 217.

329—1187, setembre, 7.

Plana CC.

Donació feta per Ramón, bisbe de Gerona, y B. de Scala, paborde del mes de juny, ab aprobació dels canonjes, á varis particulars, d'un camp situat en lo plá prop de Celrá, quines afrontacions detalla y que estava dividit en deu fexes (*fexias*), ab la obligació de pagar anyalment per cada fexa tres sous y mitg y confessant haver rebut de present un sou en concepte d'*acapte*.

—*Acapte* equival en lo doc. á entrada ó adquisició. (Vegis Balari, Ob. cit., pl. 395).

330—1188, dezembre 4.

Planes CCVIII y CCVIII.

Venda feta pels esposos Guillem *Coge* y Guillerma á Arnal de Gallidia, d'un casal derruhit que possehien en la sagrera de St. Feliu de Selrá, quines afrontacions detallen, reservat lo dret de la Seu de Gerona y ab obligació de que 'ls hi paguin un capó de cens anyal.

—En la firma lo nom de casa de Guillem es *coc*.

331—1189, juliol, 6.

Plana CLVII.

Jurament d'homenatge y feultat prestat per Arnal de Sales al bisbe Ramón, per rahó de les Vicaries de totes les iglesies de sos *honors* (situades en terrenos de son domini ó propietat), y per la de les demés causes per les que havia sigut excomunicat.

332.—1190, setembre, 10.

Plana CCXVIII.

Entrega feta per Guillem de St. Martí, ab sa muller Elisenda, sa mare Beatriu y sa germana Elisenda, á Guillem de Torre, de ses persones, bens y descendencia, reservantse lo dret de dos tasques y de brasatge, per lo que confesan haver rebut del dit Guillem de Torre trenta tres sous barcelonesos.

—Firma aquest doc., entre altres, Berenguer de Geronella, metge (*medicū*).

333—1192, març, 13.

Planes CLXXVII y CLXXVIII.

Regonexement fet pel comte d'Empuries Pons Huch, ab aquiescencia de sa mare Jusiana, al bisbe de Gerona Ramón, de que li deu 230 morabatins (*avinaiars vel lupinos*), del quins 160 foren rebuts per son pare lo comte Huch del Bisbe Guillem de Peratallada, predecessor de Ramón, 30 los rebé 'l comte Pons Huch del bisbe Ramón, y 'ls restans 40 los hi deu per un matxo dels millors (*optimo*) que havia comprat al mateix bisbe; tots los quals 230 morabatins tinga 'l bisbe Ramón en la prenda de Ullá, ó sia en les albergues, botatges y demés que en Ullá tenia el comte.

—Además de Pons Huch, y de Jusiana, firman lo doc. la condesa Adelaida, Ademar d'Empuries y altres. En la copia del cartoral se coneix que en la data l'any ha sigut correctgit.

334—1194, febrer, 22.

Plana CCXVII.

Venda feta pels esposos Guillem batui y Guilla? á Arnal de Galidia, clergue, de la vinya, el bosch y demás que pössehexen en la parroquia de St. Feliu de Celrá en lo lloch anomenat *cumba* (¿coma?) de Quintana, quines afrontacions detallan, en alou de Ramón de Peratallada, pel preu de 38 sous més 15 al senyor per lo terç.

335—1194, octubre, 8.

Planes CCX y CCXI.

Entrega feta per Bernat de Vilaritg (*Vilarico*) en mans y potestat de Guillem de *Quarciano* (Quart?), canonje de Gerona y paborde del mes de juny, de Joan de Vilaritg ab sa descendencia y sos bens, per lo qual reb det dit canonje vint y un sous barcelonesos.

336—1195, març, 20.

Planes CCXXIII y CCXXV.

Venda feta per Pere de Mieres, junt ab sa muller Maria, sa mare Ermengarda y son fill Berenguer, á Arnal de Galidia, per cent trenta sous de diners barcelonesos, d'una vinya situada en la parroquia de St. Feliu de Celrá, en lo lloch anomenat Oliba, quines afrontacions detallan; salvant lo dret de Ramón de Peratallada al qui pertany en alou.

337—1195, abril, 18.

Planes CCIII y CCIII.

Definició y evacuació feta á la Iglesia de Gerona per Arnal de Palol, ab sa muller Bernarda y sos germans Arnal y Gaufret Bastons, de les exaccions que injustament havien cobrat en les possessions de aquella iglesia situades en la parroquia de St. Feliu de Celrá, ab excepció de lo que ab consentiment de la referida iglesia percibexen en en lo mas de Gaufret de Galicia.

338—1195, setembre, 19.

Planes CLXVIII y CLXVIII.

Definició feta á la Seu de Gerona per Pere de Cervera, ab sa mare Marquesa, de tots los serveys y exaccions que son pare Pons y sos demás antecessors exigien ab lo nom de *vicaries* ó altre qualsevol en les iglesias de Sta. Maria de Bolós, St. Martí de *cuilsech* (¿Capsèch?), St. Pere de Montagut y demás situades en ses terres; y axí ho jura cumplir, fentho jurar també pera major seguretat á Ramón de St. Romá, Guillem de Bas, Bernat de Palol y Bernat de Bellvespre.

—Firmen l'escriptura com á testimonis Arnal de Sales, Berenguer de Puigpardines, Guillem de *Caminana*, Guillem de *Spazent* prior de Ridaura, Guillem prior de Puigpardines, Ramón abat, Guillem prior y Guillem.

Conceptuem aquest doc. interessant pera ilustrar la Historia dels Vescomtes de Bas molt confosa en aquestos temps. (Véigis Miret y Sans «Los Vescomtes de Bas en la illa de Sardunya», Barcelona, 1901, y Monsalvatge, «Not. Hist.—Vizcondado de Bas», Olot, 1899). No hi ha dubte que 'l Pere de Cervera que en éll figura, era 'l fill d'aquest nom de Pons de Cervera II,

que á voltes se titulá Vescomte de Bas, y de sa muller Marquesa. Lo dit Pere no's titula Vescomte de Bas, pero obra junt al sa mare com á posschidor de les terres é iglesias del Vescomtat y com á successor en los drets y facultats que exercien los Vescomtes, sos predecessors. De fet, donchs, quan meüys, estava en possessió del Vescomtat de Bas lo 19 de setembre de l'any 1195, data en que devia ja haver mort son pare Pons de Cervera.

Es també digne de fixarshi la firma de Guillem, *prior de Puigpardines*, priorat que no menciona en Montsalvatje en son llibre «Los Monasterios de la Diócesis gerundense».

JOAQUIM BOTET Y SISÓ.

(Seguird)

NOTICIAS

En la sesión del día 20 de noviembre fué elegido por unanimidad, para el cargo de Presidente de esta Real Academia, vacante por defunción de D. Manuel Durán y Bas, el académico numerario D. Felipe Bertrán de Amat, que desempeñaba el de Tesorero en la Junta de Gobierno; y para este último cargo fué nombrado del mismo modo, en la sesión del 4 de diciembre, D. Francisco Carreras y Candi.

En la mencionada sesión de 20 de noviembre fué leída una comunicación de D. Juan Cabré y Aguiló sobre las excavaciones que ha practicado en el monte de San Antonio de Calaceite, que viene insertada en el presente *Boletín*. D. Guillermo M.ª de Brocá leyó, en la de 4 de diciembre, unos *ordonaments* del siglo XIII, en lengua catalana, con eruditos comentarios y consideraciones. En la sesión de 18 del propio mes, dió lectura D. Francisco de Bofarull á un trabajo histórico referente á las Ordenes de caballería en la Corona de Aragón, especialmente á la de San Jorge, transcribiendo el relato dialogado de la investidura de Jaume March, en 1360. Por último, en la sesión de 31 del mismo diciembre, el correspondiente en Zaragoza, D. Andrés Giménez Soler, ha leído un estudio biográfico del moro Osmín de la Crónica de Alfonso XI, príncipe de la dinastía marroquí de los Benimerines, explicando sus relaciones políticas con Granada, Aragón y Castilla.

En esta última sesión, 31 de diciembre, han sido nombrados académicos correspondientes D. Mateo Obrador y Bennasar, en Palma de Mallorca; D. Juan Augusto Brutails, en Burdeos; D. Bernardo Schaedel, en Halle del Saale; Mosén Juan Serra y Vilaró, Pbro., en Solsona; D. Santiago Vidiella y Jasá y D. Juan Cabré y Aguiló, en Calaceite, y D. Fernando Palanques Ayen, en Vélez Rubio.

En virtud de lo dispuesto por el artículo 11 de la Ley electoral de 8 de agosto de 1907, aclarado por la regla novena de la Real Orden del